

JAARVERSLAG

Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek/Waterland

2009

Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek ● Waterland

Erik Schaap
Coördinator
Februari 2010

INHOUD

Voorwoord	2
Organisatie	3
Meldingen	5
Voorlichtings- en onderwijsprojecten	9
Overige projecten	11

Voorwoord

Niet eerder was het werkgebied van het Bureau Discriminatiezaken (BD) zo groot als in 2009. Op 28 juli jongstleden trad de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen in werking. Daarmee verplicht de Rijksoverheid alle gemeenten om hun inwoners toegang te bieden tot een professionele en onafhankelijke instelling waar discriminatieklachten worden behandeld. De negen gemeenten in de politieregio Zaanstreek-Waterland sloten zich aan bij het Bureau Discriminatiezaken, voor zover ze daartoe al niet jaren eerder waren overgegaan. Op 28 januari 2010, een half jaar na inwerkingtreding van de wet, moeten ze een gemeentelijke verordening hebben vastgesteld waarin de toegang tot het BD is geregeld.

Daarmee is een nieuwe stap gezet in de professionalisering van de werksoort. Het was overigens een moeizame stap. De invoering van de wet vroeg nogal wat inzet van de antidiscriminatiebureaus, die te maken hadden met onduidelijke regelgeving en veelal onwetende ambtenaren en beleidsmakers. En ook nu nog moet er veel tijd en energie worden gestoken in de implementatie van de wet. Verschillende gemeenten hanteren verschillende werkwijzen, subsidieregelingen en verantwoordingsstructuren. Daarmee gaat veel tijd en geld verloren. Hopelijk zijn het startproblemen en kinderziektes en verdwijnen die in de loop van 2010. Het BD kan dan namelijk nog meer energie steken in haar kerntaken; het voorkomen, signaleren en bestrijden van discriminatie.

Dat er werk aan de winkel is, bleek het afgelopen jaar eens te meer. Het Bureau Discriminatiezaken bestaat in de huidige vorm bijna 14 jaar, maar nog nooit ontving het zoveel klachten en informatieverzoeken als in 2009: 230 stuks. Het was zelfs de eerste keer dat het BD boven de 200 reikte. Voor een groot deel kwam dat door een succesvolle overheids campagne onder de noemer 'Moet jij jezelf thuislaten als je naar buiten gaat?'. In de maand dat Nederland via onder meer radio, televisie en billboards werd geattendeerd op de mogelijkheden om ongelijke behandeling tegen te gaan, verdrievoudigde het aantal klachten. Maar ook de nog steeds toenemende vraag naar voorlichting en adviezen heeft een aanzienlijke invloed op de jaarcijfers.

Niet uitgesloten is dat de stijging in 2010 voortgang vindt. De BD-naamsbekendheid neemt toe, het werkgebied is groter geworden en ook het komend jaar lanceert de overheid een grootschalige campagne tegen discriminatie. Bovendien hebben steeds meer organisaties en particulieren behoefte aan een advies, luisterend oor of hulp bij het oplossen van problemen. Mochten de vijf kleinere gemeenten in Waterland -in navolging van Zaanstad, Purmerend, Wormerland en Oostzaan- overgaan tot financiering van preventieprojecten (voorlichting, beleidsadvisering, etc.), dan neemt het bereik ongetwijfeld nog verder toe.

Dit jaarverslag geeft een uitgebreid beeld van de ontplooiende activiteiten in 2009. Het is meteen een doorkijkje naar 2010. Want ook dan zal het tegengaan van intolerantie en onverdraagzaamheid weer hoog op de agenda staan. De agenda van het Bureau Discriminatiezaken. En gelukkig tevens van vele anderen. Want het BD kan veel. Maar het heeft daarbij wel de steun nodig van talloze betrokkenen. Hopelijk kunnen we ook u daartoe rekenen. Waarvoor bij voorbaat dank.

Organisatie

Medewerkers

In december 2009 telde het Bureau Discriminatiezaken acht betaalde parttime medewerkers (in totaal 5,2 fte). Een van hen begon op 1 maart, heeft een jaarcontract en vervangt een langdurig zieke medewerker. Per 1 maart 2010 beschikt het BD over 4,7 fte. Om de expertise van het bureau op peil te houden, woonden de betaalde medewerkers in 2009 meerdere vakgerichte trainingen en cursussen bij, conform de protocollen van branchevereniging Art. 1. De thema's waren onder meer gelijke-behandelingsrecht, sanctionering bij discriminatie en omgaan met agressie. Verder maakte het BD deel uit van een landelijke intervisiegroep voor klachtbehandelaars.

Naast de betaalde medewerkers waren in het Zaandamse kantoor één dagdeel per week twee onbetaalde krachten actief. Af en toe assisteerden er in zowel Zaandam als Purmerend vrijwilligers op onregelmatige basis. Het eveneens onbezoldigde BD-bestuur telde zes leden en had dezelfde samenstelling als in 2008.

Financiën

Het Bureau Discriminatiezaken heeft sinds 1996 een samenwerkingsverband met de gemeenten Zaanstad, Wormerland en Oostzaan. In 2002 kwam daar Purmerend bij. De formalisering van de Wet gemeentelijke antidiscrimatievoorzieningen (juni 2009) maakte dat ook de vijf andere Waterlandse gemeenten zich aansloten bij het BD. Daardoor kon het Bureau Discriminatiezaken overgaan tot de afhandeling, registratie en monitoring van klachten in de gehele politieregio Zaanstreek-Waterland.

Omdat Edam-Volendam, Beemster, Waterland, Zeevang en Landsmeer vooralsnog alleen bereid waren om de Rijksbijdrage door te geven, kon het BD in deze plaatsen geen preventieve werkzaamheden uitvoeren (zoals het verzorgen van voorlichting op scholen). Hopelijk komt hierin verandering en blijft de dienstverlening niet beperkt tot een half pakket.

Naast de reguliere subsidies, de gelden in het kader van de overbruggingsregeling en de donateursbijdragen verwierf het BD via fondsen meerdere projectsubsidies, zoals voor de Respect Estafette en de 21-maartactiviteiten in Purmerend.

Een verantwoording van alle inkomsten is te vinden in het financiële overzicht over 2009.

Landelijke ontwikkelingen

Het Bureau Discriminatiezaken was -en is- net als bijna alle andere ADB's lid van brancheorganisatie Art.1 (een vernoeming naar het gelijkheidsbeginsel uit de Nederlandse Grondwet). Het bureau onderschrijft daarmee de protocollen en kwaliteitsregels van deze vereniging. Diverse BD-medewerkers participeerden verder in Art. 1-werkgroepen. Eens per zes weken vond er in Art. 1-verband een directeurenoverleg plaats, waaraan de BD-coördinator deelnam. Ook was het BD in de persoon van een bestuurslid present bij de algemene ledenvergaderingen van Art. 1.

De toekomst van Art. 1 is ongewis. In november 2009 presenteerde bureau Berenschot een op verzoek van het ministerie van Binnenlandse Zaken geschreven onderzoek. Doel daarvan was het geven van inzicht in het stelsel van verantwoordelijkheden, de structuur en de financiële organisatie van Art. 1. Berenschot adviseerde om de organisatiestructuur van Art. 1 te herzien en te komen tot meer helderheid in rollen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Het per 1 januari 2011 op te richten Nationaal Instituut voor de Rechten van de Mens zou een aantal wettelijke taken van Art. 1 moeten overnemen. Wat de consequenties daarvan zijn voor de brancheorganisatie en -in het verlengde daarvan-

de anti-discriminatiebureaus, is op dit moment nog niet duidelijk. In de loop van 2010 zal de Rijksoverheid meer helderheid bieden.

Provinciale/regionale ontwikkelingen

In Noord-Holland zijn vijf ADB's werkzaam, die gezamenlijk de hele provincie bestrijken. De regio's waarin zij werken corresponderen met de politieregio's. De vijf Noord-Hollandse ADB's komen gemiddeld eens per twee maanden bijeen om de gang van zaken in de provincie te bespreken en gezamenlijke projecten op te zetten. Zo brachten ze bijvoorbeeld in 2009 twee keer een nieuwsbrief uit en werd aan onderzoeksbureau Ateno opdracht gegeven een analyse te maken van de discriminatieklachten bij zowel de Noord-Hollandse politiekorpsen als de ADB's. Verder zijn -in samenwerking met de provincie- gemeenten en andere partners tijdens een conferentie (op 23 november in Haarlem) geïnformeerd over de ADB-werkzaamheden. Momenteel werken de vijf ADB's nog aan een diversiteitsmeetlat en een gemeentelijke kadernota anti-discriminatiebeleid voor de ruim zestig Noord-Hollandse gemeenten. De resultaten hiervan worden in 2010 gepresenteerd.

De meeste van de hierboven genoemde activiteiten konden worden gefinancierd met subsidie uit een Rijksbijdrage 2006-2008. De financiën van deze overbruggingsregeling -de voorloper van de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen- werden pas eind 2008 uitgekeerd, waardoor ze in 2009 mochten worden besteed.

Netwerk

Het Bureau Discriminatiezaken onderhoudt contacten met een groot aantal organisaties. Onverminderd belangrijk blijft de samenwerking met de collega-bureaus, Art. 1, gemeenten, de politie en het Openbaar Ministerie. De drie laatstgenoemde partners en het BD kwamen in 2009 drie keer bijeen tijdens het Regionaal Discriminatieoverleg. Daar werden discriminatievoorvallen besproken en de afhandeling ervan op elkaar afgestemd. In 2010 wordt de vergaderfrequentie op verzoek van het met bezuinigingen kampende Openbaar Ministerie teruggebracht naar twee keer per jaar. Wel zal de politie vier keer per jaar zaaksoverzichten blijven voorleggen aan zowel het BD als het OM.

Het BD heeft verder contact met tientallen lokale, regionale en landelijke organisaties. Die variëren van scholen, bureau Halt, buurt- en zelforganisaties, het welzijns- en straathoekwerk tot de Anne Frank Stichting, Kafka, de Commissie Gelijke Behandeling en het Meldpunt Discriminatie Internet. Soms gaat het hierbij om het behandelen van discriminatiemeldingen, soms om het uitvoeren van gezamenlijke projecten of het uitwisselen van informatie.

Meldingen

Het Bureau Discriminatiezaken neemt klachten en meldingen in behandeling over gronden die onder meer worden genoemd in het Wetboek van Strafrecht en de Algemene Wet Gelijke Behandeling. Volgens deze wetgeving mogen mensen in Nederland niet ongelijk worden behandeld op grond van levensovertuiging, herkomst, ras, geslacht, seksuele voorkeur, handicap, etc.

Niet alle bij het BD ingediende klachten en meldingen verwijzen naar daadwerkelijke (strafrechtelijke) discriminatievoorvallen. Alleen na nader onderzoek door een bevoegde instelling, zoals de rechtbank of de Commissie Gelijke Behandeling, is immers vast te stellen of er sprake is van een strafbaar feit. In de hierna genoemde cijfers is niet opgenomen of de klachten/meldingen wel of niet gegrond zijn. Uitgangspunt bij de rapportage zijn de door cliënten ervaren gedragingen of uitingen.

Hoofddoek in sportschool

Met enige regelmaat krijgen de Nederlandse anti-discriminatiebureaus klachten over sportscholen die vrouwen met een hoofddoek de toegang ontzeggen. Dat gebeurt zelfs zo vaak dat de minister zich er inmiddels mee heeft bemoeid. De wetgeving op dit gebied is overigens duidelijk: sporten met een hoofddoek moet geen probleem zijn. Toen het BD-Zaanstreek/Waterland weer eens een klacht kreeg over een sportschool is in samenspraak met de Commissie Gelijke Behandeling de grootste brancheorganisatie van de Nederlandse sportscholen, Fitvak, ingeschakeld. Dit heeft geleid tot een uitgebreid artikel in het blad van deze organisatie. Daarop heeft de bewuste sportschool besloten om het beleid aan te passen. Ook (meest islamitische) vrouwen met een hoofddoek zijn daar voortaan welkom.

Tabel 1: Overzicht klachten/meldingen 2006 - 2009

Zaanstreek	2006	2007	2008	2009
Totaal klachten/incidenten	82	61	63	79
Waterland	2006	2007	2008	2009
Totaal klachten/incidenten	39	39	36	46
Totaal Zaanstreek/Waterland	121	100	99	125

Toelichting bij de cijfers

Het aantal door het Bureau Discriminatiezaken in 2009 ontvangen klachten vertoont een stijging van zo'n 25% ten opzichte van 2007 en 2008. Een belangrijke oorzaak daarvan is de landelijke overheids campagne tegen discriminatie, gedurende de zomermaanden van 2009. In ruim een maand tijd -de periode dat deze grootschalige campagne plaatsvond- nam het aantal meldingen bij het BD-Zaanstreek/Waterland toe van 7 in/rond juli 2008 naar 26 in dezelfde periode van 2009. Door de sterke stijging van het aantal klachten is het BD terug op het niveau van 2004/2005, de jaren dat er onder meer door de moord op Theo van Gogh veel onrust bestond in de samenleving.

De cijfers in dit verslag betreffen uiteraard niet het aantal daadwerkelijke discriminatievoorvallen in de Zaanstreek en Waterland. Hoe groter de BD-naamsbekendheid -vooral in de voormalige 'witte vlekken'- en de meldingsbereidheid van discriminatieslachtoffers en -getuigen, hoe hoger het aantal meldingen. Beide indicatoren zijn nu nog lang niet optimaal. Zo blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek van de gemeente Zaanstad dat minder dan de helft van de Zaanse kanters op de hoogte is van het Bureau Discriminatiezaken. Het is een probleem waarmee bijvoorbeeld ook de politie en het Openbaar Ministerie kampen. Een citaat uit het OM-rapport 'Cijfers in beeld 2008' van het

Landelijk Expertisecentrum Discriminatie is wat dat betreft veelzeggend: “De mate van onderrapportage heeft tot gevolg dat met de weergave van de discriminatiefeiten nog niets wordt gezegd over de daadwerkelijke omvang van discriminatiedelicten in Nederland. Bij het interpreteren van de cijfers en de constatering van dalingen en stijgingen in de discriminatiefeiten, dient men zich steeds te realiseren dat het, ook in absolute zin, gaat om een klein aantal zaken waarover gerapporteerd wordt.”

Het BD heeft niet het ‘alleenrecht’ op de behandeling van discriminatievoorvallen. Zo registreert de politie Zaanstreek-Waterland alleen al jaarlijks tussen de honderd en tweehonderd klachten over ongelijke behandeling.¹ Deze externe meldingen zijn niet opgenomen in de BD-cijfers. Ook discriminatiegegevens van andere instellingen zijn niet vastgelegd in dit jaarverslag, tenzij ze specifiek zijn gemeld bij het Bureau Discriminatiezaken.

Uit wetenschappelijk onderzoek en enquêtes komt keer op keer naar voren dat er sprake is van een aanzienlijke onderrapportage van discriminatieklachten. Zo concludeerde I & O Research BV, in een in opdracht van de Noord-Hollandse ADB's verricht onderzoek, dat 12% van de volwassen inwoners in Noord-Holland zich het voorgaande jaar tenminste één keer gediscrimineerd voelde. Wat het BD registreert is dan ook niet meer dan het topje van de ijsberg. Schattingen over de feitelijke incidentenomvang lopen overigens enorm uiteen. In de tabellen op de volgende bladzijden zijn de klachten en incidenten uitgesplitst naar het maatschappelijk terrein en de discriminatiegrond.

Tabel 2: Uitgesplitst naar discriminatieterrein 2006 - 2009

Terrein	2009 (aantal)
Arbeidsmarkt	31
Buurt/wijk	18
Collectieve voorzieningen	9
Commerciële dienstverlening	5
Horeca/amusement	2
Huisvesting	5
Media/reclame	3
Onderwijs	9
Openbare ruimte	9
Politie/Vreemdelingendienst/OM	6
Privésfeer	3
Publieke/politieke opinie	6
Sport/Recreatie	3
Overig/n.v.t.	16
Totaal	125

¹ Het aantal in 2009 bij de politie Zaanstreek/Waterland ingediende discriminatiemeldingen is onbekend, in verband met de omschakeling naar een nieuw registratiesysteem.

Tabel 3: Uitgesplitst naar discriminatiegronden 2006 - 2009

Grond	2009 (aantal)
Geslacht	11
Godsdienst/levensbeschouwing	9
Handicap/chronische ziekte	6
Leeftijd	14
Levensovertuiging	1
Nationaliteit	10
Niet-wettelijke gronden	14
Politieke overtuiging	2
Ras	59
Seksuele gerichtheid	6
Uiterlijke kenmerken	3
Totaal	135*

* In een aantal van de 125 klachtdossiers is sprake van meerdere discriminatiegronden.

Toelichting bij de cijfers

Ten opzichte van 2008 is er met name een stijging zichtbaar op de terreinen 'Arbeidsmarkt' (van 18 naar 31) en 'Publieke/politieke opinie' (van 0 naar 6). Problemen op de arbeidsmarkt 'scoren' altijd hoog bij het BD en geven een divers beeld. In 2009 liepen de meldingen bijvoorbeeld uiteen van het verbod op het dragen van hoofddoeken tijdens het werk en kwetsende opmerkingen over iemands huidskleur of afkomst tot achterstelling bij de aanname of doorstroom van personeel en een verkeerd vacaturebeleid. Klachten over publieke/politieke opinies betroffen overwegend uitspraken van politici over moslims en allochtonen.

De stijging ten opzichte van een jaar eerder betreffende de discriminatiegronden zijn in 2009 vooral te herleiden tot 'Geslacht', 'Leeftijd', 'Seksuele gerichtheid' en 'Nationaliteit'. Het lijkt er op dat relatief veel mensen zich door de eerder genoemde overheids campagne realiseerden bij het Bureau Discriminatiezaken niet alleen terecht te kunnen met klachten over ras of afkomst, maar ook over tal van andere discriminatiegronden. Niet eerder vertoonde het overzicht van discriminatiegronden zo'n breed uitwaaiend patroon als in 2009.

Discriminerende webbeheerder voor rechter

De Krommenieër L. Leonardo beheert al geruime tijd een website waarop voor met name allochtonen, islamieten en joden uiterst kwetsende teksten te vinden zijn. Het Meldpunt Discriminatie Internet deed aangifte tegen deze webmaster. De afhandeling ervan door het Openbaar Ministerie nam echter vele maanden in beslag, tijd die Leonardo gebruikte om zijn website aan te blijven vullen met haatdragende opinies. Het BD heeft er bij het OM op aangedrongen haast te maken bij het plannen van een zitting, opdat na een veroordeling de gewraakte teksten verwijderd kunnen worden. De meervoudige kamer van de rechtbank in Haarlem oordeelde in 2009 dat Leonardo binnen de wetsgrenzen was gebleven en sprak hem vrij. Het Openbaar Ministerie heeft beroep aangetekend tegen deze uitspraak.

Extreem-rechts

Het BD voerde tussen oktober 2008 en april 2009 een grootschalig onderzoek uit naar de aanwezigheid van extreem-rechts gedachtegoed onder Zaanse jongeren. Aanleiding hiervoor was onder meer het toenemende aantal meldingen over extremistische uitingen in de Zaanstreek. De resultaten zijn weergegeven in het rapport 'Wij zijn geen racisten!'. Het onderzoek bestond uit gesprekken met jongeren en experts op het gebied van extreem-rechts en analyses van zowel politie- als BD-bestanden. Verder onderzocht het BD vakliteratuur, discriminerende websites en discussiefora. Enkele conclusies uit het rapport zijn dat de Zaanstreek geen georganiseerde extreem-rechtse politieke organisaties telde, maar dat er wel veel tientallen rechts-extremistische individuen actief zijn, van wie een aantal contacten met elkaar onderhoudt. Ze komen samen in zowel 'real life' als op internet. Het onderzoek is in de zomer van 2009 gepresenteerd aan een groot aantal belanghebbenden binnen en buiten de Zaanstreek.

Het BD nam evenals in eerdere jaren deel aan het Signaleringsnetwerk polarisatie en radicalisering van de gemeente Purmerend. Ook had het bureau zitting in de Zaanse Werkgroep polarisatie en radicalisering. In beide overleggen wisselden gemeenten, politie, welzijnswerk en andere betrokkenen hun ervaringen uit over radicalisering onder (met name) jongeren.

Voorlichtings- en onderwijsprojecten

Voorlichting

In 2009 ontving het Bureau Discriminatiezaken 105 informatieverzoeken over discriminatie, voorlichting en trainingen. Het betrof het hoogste aantal in de BD-geschiedenis. Het waren vragen van individuen (bijvoorbeeld scholieren die een werkstuk wilden maken of onderzoekers en journalisten met belangstelling voor achtergrondinformatie), maar ook verzoeken om inleidingen, lessen en voorlichtingsprojecten. In 2008 ging het om 76 informatieverzoeken.

Enkele voorbeelden van trainingen en voorlichtingsprojecten:

- Het Purmerendse Clusiuscollege organiseerde een Multicultiweek. In het kader van dit initiatief gaf het BD de acht tweede klassen twee voorlichtingslessen en nam het bureau plaats in een jury die de kramen van een door de leerlingen opgezette multiculturele markt mocht beoordelen.
- Vijf klassen van het Compas vmbo in Zaandam kregen van het BD les over vooroordelen en discriminatie.
- Van november 2009 t/m april 2010 gaf/geeft het BD wekelijks les aan MBO-leerlingen van het Regio College in Purmerend. Dit SMILE-project eindigt met een fotoproject over diversiteit.
- Het ministerie van VROM organiseerde op 23 november in Haarlem een 'Participatie & Integratie Markt' voor professionals. Op verzoek van het ministerie verzorgden de Noord-Hollandse ADB's workshops over lokaal anti-discriminatiebeleid.

Tabel 4: Overzicht informatieverzoeken 2006 - 2009

Zaanstreek	2006	2007	2008	2009
Totaal informatieverzoeken	50	33	57	70
Purmerend	2006	2007	2008	2009
Totaal informatieverzoeken	22	15	19	25
Totaal Purmerend/Zaanstreek	72	48	76	105

Onderwijsprojecten

Naast bovenstaande 105 informatieverzoeken nam het BD regelmatig zelf het initiatief om voorlichting te verzorgen. Met name de scholen in de Zaanstreek en in Purmerend werden vaker dan ooit tevoren bezocht. Vele honderden leerlingen maakten op deze wijze kennis met het Bureau Discriminatiezaken. De behoefte in de onderwijswereld aan informatie over vooroordelen, discriminatie en intolerantie neemt nog altijd toe en lijkt een teken des tijds te zijn. In totaal besteedde het BD vorig jaar honderden lesblokken op basis- en middelbare scholen in de Zaanstreek en Purmerend. De meeste tijd werd gestoken in een 26-delige lessenserie voor leerlingen van het Regio College in Zaandam. Deze MBO-leeringen kregen wekelijks anderhalf uur les over discriminatie en ongelijke behandeling in heden en verleden. De cyclus is afgesloten met een maand durende foto-expositie in een paviljoen op de Zaandamse Gedempte Gracht, bestaande uit door leerlingen gemaakte foto's met als onderwerp 'diversiteit'.

Enkele andere voorbeelden van onderwijsprojecten:

- Project Politiek: Tussen half april en eind juni 2009 heeft het BD gedurende tien lessen van anderhalf uur elk voorlichting gegeven aan 28 leerlingen van het Regio College in Zaandam (MBO, niveau 1 en 2). Ze kregen in het kader van het project Leren, Loopbaan en Burgerschap informatie over binnen- en buitenlandse politiek in relatie tot discriminatie en ongelijke behandeling.
- In de aanloop naar 21 maart 2010 organiseerde het BD voor vijf tweede klassen van evenveel middelbare scholen (W.J. Bladergroen, Antoni Gaudi, Jan van Egmond Lyceum, Nelson Mandela en Da Vincicollege) een 'taartontwerpwedstrijd'. De leerlingen kregen voorlichting over diversiteit en tolerantie, waarna zij de kans krijgen deze thema's te verwerken in een 'Maarttaart'. Professionele bakkers uit Purmerend voeren in 2010 de vijf beste ontwerpen uit. Het taartenproject ging in december 2009 van start.
- Op 3 februari 2009 organiseerde het BD in samenwerking met Art. 1 op drie basisscholen in Assendelft een voorlichtingsbijeenkomst over het project [ÉÉN]. Dit resulteerde er in dat deze scholen samen met het BD besloten om [ÉÉN] uit te voeren. De bedoeling van dit project is om te komen tot een tolerant onderwijsklimaat. Het project is eind 2009 van start gegaan.
- Naast speciale projecten als hierboven genoemd gaf het BD in 2009 tientallen 'losse' gastlessen op basis- en middelbare scholen in de Zaanstreek en Purmerend.
- In overleg met de gemeente Zaanstad heeft het BD een docententraining 'Herkennen van en reageren op racistisch gedrag' ontwikkeld. De training is bedoeld voor het voortgezet onderwijs. De training is inmiddels klaar voor gebruik.

Sinds het schooljaar 2007/2008 informeert het Bureau Discriminatiezaken alle onderwijsinstellingen in de regio over projecten, gastlessen en aanverwante activiteiten. Dat gebeurt met behulp van een onderwijsnieuwsbrief. Als gevolg van ziekte van de maker verscheen de nieuwsbrief vorig jaar slechts één keer.

Overige projecten

Purmerend 21 maart

Ter gelegenheid van 21 maart, de door de Verenigde Naties uitgeroepen Internationale dag tegen racisme, organiseert het BD jaarlijks het programma '21 maart/Purmerend tegen discriminatie'. Dat gebeurt in samenwerking met Clup Welzijnswerk Purmerend en tal van andere lokale organisaties en vrijwilligers. Dit 21-maartoverleg kwam in 2009 zes keer bijeen onder leiding van het BD.

Op 26 februari trakteerde het overleg de gemeenteraad en B&W van Purmerend op koffie uit 'een beker van moed' en iets te eten van 'een schaal van saamhorigheid', gemaakt door leerlingen. Als extraatje kregen de politici uitleg over het doel en de inhoud van de 21-maartactiviteiten. Als onderdeel van deze activiteiten verzorgde het BD in 2009 bij scholengemeenschap W.J. Bladergroen twee extra gastlessen en bij jongerencentrum Com-ic een voorlichtingsbijeenkomst over botsende grondrechten.

Zes groepen bewoners (variërend van mensen met een verstandelijke handicap tot scholieren en senioren) realiseerden een beeldende-kunstproject onder de noemer 'De tafel voor iedereen'. Ze maakten tafels, stoelen, bekertjes en borden die verwezen naar (het overwinnen van) discriminatie. Dit proces is vastgelegd op DVD. Tijdens een op 18 maart door het BD en het 21-maartoverleg georganiseerde eindmanifestatie in pop- en cultuurpodium P3 presenteerden de makers hun kunstvoorwerpen. De bekertjes en borden zijn uitgedeeld, de tafels en stoelen vonden hun weg naar twee scholen en het Wherelant centrum voor de kunsten. Wethouder M. Keijzer ontving van het BD een plaquette met artikel 1 van de Grondwet, met het verzoek die op te laten hangen in het gemeentehuis. Op de eindmanifestatie kwamen 165 mensen af. De gemaakte DVD en een expositie over 'De tafel voor iedereen' was van 21 april tot 2 juni te bezichtigen in de Purmerendse bibliotheek.

Dag van de Dialoog

Het Bureau Discriminatiezaken heeft enkele jaren geleden de Dag van de Dialoog geïntroduceerd in de Zaanstreek en Purmerend. In beide regio's is de organisatie van dit succesvolle evenement, conform subsidieafspraken, vervolgens overgedragen aan een (door het BD ondersteunde) externe Dialooggroep. In Purmerend namen vorig jaar ruim 175 mensen deel aan deze ontmoetingsvorm, in de Zaanstreek ruim 200. Bedoeling van de Dag van de Dialoog is dat mensen van verschillende herkomst met elkaar in gesprek gaan over de samenleving. Het BD organiseerde een Dialoogtafel in zowel Zaandam als Purmerend.

Informatievoorziening

Het BD bracht in 2009 een onderwijsnieuwsbrief en twee reguliere nieuwsbrieven uit. Met de andere Noord-Hollandse ADB's werden naar aanleiding van de nieuwe discriminatiewetgeving ook nog twee nieuwsbrieven uitgebracht, met name gericht op de gemeenteraden en colleges van B&W. Om de laagdrempeligheid te bevorderen werd regelmatig contact gezocht met de regionale (een enkele keer landelijke) media. Verder was het BD soms met een stand aanwezig bij manifestaties (zoals bij het Reuringfestival in Purmerend, de Vrijwilligersmarkt in Zaandam en het Leefbaarheidsfestival in Koog aan de Zaan). Veel personen en organisaties maakten gebruik van de BD-expertise bij het opzetten van projecten. Zo maakte bijvoorbeeld Greet Plekker uit Zaandam een drukbezochte tentoonstelling over het Zaanse verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog met behulp van BD-foto's en -teksten en gaf het BD een Zaanse samenwerkingsverband haar twaalf panelen tellende expositie over de eeuwenoude banden tussen Nederland en

Marokko in bruikleen, ten bate van een themadag over veertig jaar Marokkaanse migratiegeschiedenis.

Lezingen

Onder de titel 'De Vermaning!' begon het BD op 30 oktober 2009 met de eerste van een reeks lezingen over het raakvlak tussen (anti-)discriminatie, vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst. De lezingen vinden plaats in Zaandam en worden verzorgd door bekende trendsetters en opiniemakers. De eerste spreker was Meindert Fennema, hoogleraar etnische verhoudingen aan de Universiteit van Amsterdam. Tientallen aanwezigen kregen de mogelijkheid om met hem van gedachten te wisselen over de vraag of vrijheid van meningsuiting ook moet gelden voor racisten.

Op 15 januari 2010 vindt de tweede lezing plaats. Gastspreker is dan de Amsterdamse stadsdeelvoorzitter Ahmed Marcouch. In het voorjaar staan verder een door de stichting Zaanse Migratiegeschiedenis financieel mogelijk gemaakte toneelvoorstelling over de Jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog (met Helmert Woudenberg) en een lezing van PC Hooftprijswinnaar Abram de Swaan op het programma.

Mensenrechtenmonument

Op verzoek van Amnesty International heeft het Bureau Discriminatiezaken zich aangesloten bij het initiatief om in Zaandam een monument voor de mensenrechten te realiseren. Het door kunstenaar Jerome Symons ontworpen monument krijgt een plaats op de pier tussen het Zaantheater en de Wilhelminabrug. Via de website www.mensenrechtenmonumentzaanstreek.nl is meer informatie verkrijgbaar. Eind 2009 hadden de initiatiefnemers (naast Amnesty International en het BD ook het Stedelijk Comité 4 en 5 mei en Vluchtelingenwerk) bijna 80% van de benodigde €50.000,- ingezameld. Naar verwachting wordt het beeld op 10 december 2010 onthuld.

Discriminatie nota Zaanstad

Het Bureau Discriminatiezaken is nauw betrokken bij het maken van een 'Kadernota à la carte'. Daarin komen adviezen aan gemeenten welke praktische stappen ze kunnen ondernemen bij het voorkomen, signaleren en bestrijden van discriminatie. De Kadernota wordt in 2010 gepresenteerd. De gemeenteraad van Zaanstad wilde al eerder een discriminatie nota vaststellen en heeft daartoe de beschikking gekregen over de concept-Kadernota. Een raads werkgroep heeft daaruit -conform de opzet- een aantal elementen gehaald en er een eigen beleidsvoorstel van gemaakt. Begin 2010 zal de gemeenteraad hierover een besluit nemen.

Expositie in centrum Zaandam

De gehele maand maart had het BD twee winkelpaviljoens tot haar beschikking op de Gedempte Gracht. Het bureau plaatste er vier exposities: eigen tentoonstellingen (over de Zaanse verzetsman Walraven van Hall en vijftig foto's van de multiculturele Zaanstreek, gemaakt door leerlingen van het Regio College) en twee geleende (over vluchtelingen kinderen en over de Tweede Wereldoorlog in relatie tot Suriname en de Antillen. De door enkele honderden mensen bezochte exposities zijn geopend door raadslid Songül Mutluer. Op 21 maart ontvingen de drie burgemeesters van de Zaan gemeenten in een van de paviljoens een plaquette met artikel 1 van de Grondwet. Door hen is toegezegd de tekst op te hangen in het gemeentehuis.

Fakkeloptocht

Een goede traditie is de jaarlijkse fakkeloptocht tegen discriminatie. Op 24 december 2009 vond de 23ste editie plaats, evenals de voorgaande jaren met buurtcentrum De Lorzie in Wormerveer als begin- en eindpunt. Aan de tocht deden 185 mensen mee, als gevolg van een door het KNMI afgekondigd weeralarm op kerstavond een stuk minder dan in 2008. Ze liepen een drie kwartier lange route door het centrum en enkele woonwijken van Wormerveer. Voorafgaand aan de tocht hield oud-minister Ella Vogelaar een inspirerende toespraak tegen intolerantie en onverdraagzaamheid. En zoals elk jaar begeleidde het Alkmaars Straatorkest de fakkeloptocht met toepasselijke muziek en liedjes.

Respect Estafette

Zowel in het voor- als najaar van 2009 schreven tientallen leerlingen van het Trias vmbo in Krommenie in het kader van de Respect Estafette met mensen die vanwege hun geloof, leeftijd, handicap, huidskleur, sekse, afkomst of seksuele gerichtheid te maken hebben met discriminatie. Door het schrijven en door zich in te leven in een ander leren de scholieren wat vooroordelen met mensen doen. De leerlingen maakten tevens twee filmpjes. Ook een aantal andere scholen in Noord-Holland deed mee met de Respect Estafette. Aan de deelname was een wedstrijdelement verbonden. Het Trias viel in de prijzen met zowel de briefwisselingen als de filmpjes. Op 2 februari 2009 vond de slotmanifestatie plaats van de Respect Estafette, met prijsuitreiking onder leiding van twee Provinciale-Statelieden. De filmpjes zijn te bekijken via www.respectestafette.nl, de brieven zijn te lezen in het 143 pagina's tellende boekje 'Schrijf en schrap de vooroordelen'. Eind 2009 zijn de voorbereidingen gestart voor een nieuwe Respect Estafette, dit keer onder de noemer 'Discriminatie is niet normaal'.

Onderzoeken

Eind 2008/begin 2009 verrichtte het BD het eerder genoemde grootschalig onderzoek naar extreem-rechtse jongeren in de Zaanstreek. Aanleiding was onder meer het toenemend aantal meldingen over extremistische uitingen in deze regio. Er werd gesproken met jongeren en experts op het gebied van extreem-rechts, literatuuronderzoek verricht en gekeken naar discriminerende websites en discussiefora. Ook werden de eigen en de politiebestedingen doorgenomen. Het resulteerde in een lijvig rapport (getiteld 'Wij zijn geen racisten!') met de Zaanse ultrarechtse stand van zaken. Enkele conclusies daarin zijn dat de Zaanstreek geen georganiseerde extreem-rechtse politieke organisaties telt. Wel is er een aantal rechts-extremistische individuen actief - meestal jongeren-, van wie sommigen contact met elkaar onderhouden. Zo komen samen in zowel 'real life' als op internet. Via met name sociale-netwerksites verspreiden ze haatdragende en vooral voor allochtonen en moslims kwetsende boodschap. Al met al gaat het om vele tientallen jongeren. Er is echter geen reden om aan te nemen dat de situatie in de Zaanstreek verontrustender is dan in andere gebieden, al blijft alertheid geboden. In aansluiting op het onderzoek produceerde het BD een docententraining over het herkennen van en omgaan met extreem-rechtse jongeren.

Het onafhankelijke onderzoeksbureau ACTO maakte in opdracht van de Noord-Hollandse ADB's een diepgaande analyse van de binnengekomen discriminatieklachten bij zowel de ADB's als de politie. ACTO onderzocht alle cijfers over het jaar 2008 en vergeleek de uitkomsten. Het eindresultaat, het rapport 'Discriminatie = te meten', wordt begin 2010 gepresenteerd.

Vernoemingen

Op verzoek van de Zaanstedelijke straatnamencommissie verrichtte het BD onderzoek naar het verzetsverleden van zestien (oud-)Zaankanters. Doel was om te kijken of deze personen vernoemd konden worden via een straat in hun voormalige woonplaats. Op basis van de door het BD verstrekte gegevens besloot het college van B&W in 2009 tot het vernoemen van acht van hen middels een straatnaam in de Zaanse Kluisbuurt. Alweer vele jaren geleden verzocht het Bureau Discriminatiezaken burgemeester en wethouders van Zaanstad een straat te vernoemen naar de Surinaamse mensenrechtenactivist, verzetsman en auteur Anton de Kom. In december 2009 liet verantwoordelijk wethouder Piet Keijzer de gemeenteraad weten: "Zodra er een straat of plein beschikbaar komt, zal de straatnaam worden toegekend."

In 1999 verzocht het Bureau Discriminatiezaken de gemeente Zaanstad tevens om in het centrum van Zaandam -liefst bij de voormalige synagoge- een blijvende herinnering te maken aan de in Zaandam opgegroeide joodse homoseksuelen dichter Jacob Israël de Haan (1881-1924). In november 2009 maakte de gemeente bekend dat er op de Gedempte Gracht een plaquette komt met een kwatrijn van De Haan over Zaandam.